

Copyright foto

Van drachtstal naar kraamhok:

Hoe houd je ze aan het vreten?

De omschakeling van het drachtvoer in de dragende zeugenstal naar het lactovoer in het kraamhok, kan lastig zijn. Soms willen zeugen helemaal niet meer vreten. Hoe pak je dat aan? Stress (minimaliseren) lijkt een belangrijke factor. Maar diverse voerspecialisten hebben meer nuttige tips.

Dat de overgang van dracht naar lactovoer niet altijd even soepel verloopt, daar kan zeughouder Martijn van Eijck uit Moergestel over meepraten. Hij heeft 750 zeugen (Topigs 20), verdeeld over twee stallen. In de oude stal zitten 170 zeugen. Daarvan zitten er 40 in groepen van 8 aan de trog, de rest zit allemaal in voerligboxen met uitloop op brijvoer. In de nieuwe stal zitten er 550 op droogvoer, allemaal in voerligboxen met uitloop. In de kraamstal krijgen ze allemaal droogvoer.

De gewenningsproblemen spelen vooral bij de gelten; een enkele keer ook bij oudereworps zeugen. Vooral bij de dieren die van het brijvoer overgaan op het droge lactovoer, gaat het nog wel eens mis. „Je hebt er bij die gewoon twee, drie, vier dagen weigeren om te vreten”, vertelt Van Eijck. „Ze houden het vol tot de dood erop volgt, bij wijze van spreken.” Ook bij de zeugen die in de drachtstal al gewend zijn aan droogvoer, komt het voor dat ze het lactovoer niet willen vreten. Terwijl dat qua samenstelling, geur en smaak nauwelijks afwijkt van voer voor dragende zeugen. „Ze drinken wel, maar vreten niet.” Hij heeft voer van verschillende fabrikanten geprobeerd maar dat loste het probleem niet op. Van Eijck heeft een vervangingspercentage van 40 procent. Dat betekent dat hij op jaarbasis 300 jonge gelten in de kraamstal krijgt. Daarvan willen er ongeveer 40 à 50 niet vreten, dus ongeveer 10, 15 procent. Op zijn totale zeugenstapel speelt het bij 5 procent van de dieren. „Van de week zijn er 40 zeugen naar de kraamstal gegaan. Daaronder zaten zes gelten, van wie er twee absoluut niet wilden vreten. Het lijkt wel alsof we ze vergif voorzetten, in plaats van lactovoer.”

Lapmiddelen

De dieren die echt niet willen, moet de zeughouder met lapmiddelen aan de

gang houden. Hij heeft geprobeerd om het lactovoer te mengen met biggenvoer en (suikerrijk) flushvoer, in de hoop dat ze dat gemakkelijker opnemen. Dat zette echter geen zoden aan de dijk. Tegenwoordig verstrekt hij de onwillige zeugen bij wie de conditie afneemt, brijvoer in het kraamhok, of het droge drachtvoer. Brijvoer heeft echter gevolgen voor de samenstelling van de moedermelk, waardoor de biggen gemakkelijker aan de diarree raken, is zijn ervaring. „Daar krijgen die jonge biggen een tik van waar ze nog weken last van hebben.”

Het kost Van Eijck en zijn medewerkers elke keer weer een hoop tijd en energie om de onwillige gelten aan het vreten te krijgen. „Het is zoeken naar iets waardoor je ze weer op gang brengt.” Volgens de Brabander moeten er meer zeughouders zijn met dit probleem. „Ik kan me niet voorstellen dat ik de enige ben.”

„Het komt inderdaad vaker voor”, zegt varkensvoerspecialist Peter-Jan Maas uit Ravenstein, verbonden aan premixenfabrikant Twilmij. „Het is een bekend verhaal, en niet gemakkelijk op te lossen.”

Gelten die voor het eerst in het kraamhok komen, hebben vaak al stress. Wat Van Eijck zou kunnen proberen, is in het kraamhok in eerste instantie gewoon het drachtvoer door blijven voeren. Dat maakt de overgang dan iets minder groot, zegt Maas. „Als ze het drachtvoer wel vreten, is dat in elk geval beter dan wanneer ze het lactovoer niet vreten. Na een paar dagen, als ze aan de verhuizing gewend zijn, kun je dan omschakelen op lactovoer. Meestal is het zo – als ze in het kraamhok eenmaal aan het vreten zijn – dat ze het lactovoer dan ook wel vreten.”

En: als ze niet vreten, haal dan na een halve dag het voer weg, adviseert hij. „Zeugen gaan er toch boven zeveren, het voer gaat broeien en schimmelen en dan nemen ze het in ieder geval niet meer op. Maak die

bak dus leeg, en blijf kleine beetjes vers voer aanbieden.”

Conditie speelt een rol

Volgens Peter Scheres, productmanager varkens van Boerenbond Deurne, veroorzaakt de overgang van dracht- op lactovoer in de meeste gevallen geen problemen. Wat wel heel wezenlijk is, is dat de grondstoffen van het drachtvoer ook terugkomen in het lactovoer, zodat de darmen en smaakpapillen er in elk geval aan gewend zijn, zegt hij. Daarnaast kan ook de manier van voeren meespelen. Zeugen die in de drachtstal bijvoorbeeld onbepaald worden gevoerd en in de kraamstal twee keer per dag een portie krijgen, moeten daar even aan wennen. De conditie van de zeugen en gelten kan ook een rol spelen. „Als ze te vet zijn aan het einde van de dracht, zullen ze meestal moeilijk opstarten in het kraamhok.”

Het is belangrijk dat hoogdrachtige zeugen in de laatste weken voor het verplaatsen tweemaal daags de trog schoon leeg eten. Zeugen en gelten die met hun toch al volle buik tegen het maximum aantikken, zullen in de kraamstal moeilijker starten. Boerenbond Deurne adviseert daarom op de dag dat de hoogdrachtige zeugen naar de kraamstal gaan, tegelijkertijd bij de zeugen die voor de volgende week gepland staan, de voeropname te controleren en waar nodig de voergift nog een paar ons te verlagen, zodat ze graag blijven vreten. Zeugen zullen dan ook gemakkelijker starten met het mobiliseren van hun energie- en mineralenreserves.

Scheres adviseert verder om ook de mestconsistentie te controleren. Een zeug die geconstipeerd is, zal immers ook niet vreten. En verstrek altijd voldoende vers drinkwater, adviseert hij.

Stress van verhuizing

Maar eigenlijk vreet een zeug altijd ►

Copyright foto

wel, stelt Scheres. Hij vermoedt dat de problemen waar Van Eijck mee kampt, voornamelijk zijn toe te schrijven aan de stress rond de overgang van drachtstal naar kraamhok. „Hij zou dat kunnen testen door in de kraamstal de eerste paar dagen drachtvoer te verstrekken. Als ze dat ook niet willen vreten, ligt het in elk geval niet aan het voer, maar aan de omstandigheden”, aldus Scheres. „Als een jonge gelt haar hele leven in een groep heeft gezeten, en dan in het kraamhok voor het eerst tussen de spijlen komt, of voor het eerst op een draadroostervloer, dan kan ik me goed voorstellen dat ze daarvan in de stress raakt. Ik denk dat gewenning hier een grote rol speelt.” In dat geval kun je nog proberen om de jonge gelt in de kraamstal te plaatsen tussen twee oudere zeugen, zodat ze de kunst kan afkijken. De oudere zeugen zijn doorgaans rustig en ook dat kan schelen. Scheres: „Voorkom in elk geval dat je alle stresskippen bij elkaar zet.”

Overgangvoer

Ook voor onafhankelijk varkensvoerspecialist Wout Mutsaers uit Loon op Zand is het geen onbekend probleem. „Zelfs al zet je een varken in het kraamhok precies hetzelfde voer voor als in de wachtstal, dan nog gaat ze slechter vreten. Dat komt puur door de overgang van de ene naar de andere stal. En dat geldt zeker voor gelten die in het kraamhok voor het eerst van hun leven vast komen te staan. Daarbij moeten ze ook nog voor het eerst werpen, ook dat is een stressfactor. Bovendien bewegen

zeugen in het kraamhok minder en krijgen ze doorgaans ander, zetmeelrijker voer dat de darmen minder prikkelt. Daardoor zullen ze minder gemakkelijk poepen en dat heeft ook invloed op de voeropname.”

Er bestaat ook overgangvoer, pre-lac-voer, dat de overstap gemakkelijker moet maken. Maar volgens Mutsaers is dat niet altijd een onverdeeld succes. Het blijkt in elk geval niet dé oplossing. „Bovendien, als je daar elke zeug vijf dagen van voert, zeg 2 kg per dag, dan is de voersnelheid ook laag en zal het voer in de silo ook relatief snel oud worden.”

Net als Peter-Jan Maas benadrukt Mutsaers dat zeugen kieskeurig zijn wat hun voer betreft. „En de neus van zeugen is in de dracht nog gevoelig dan normaal.” Dus: voerresten op tijd weghalen, want als het muf ruikt, willen ze het helemaal niet meer. Voer wat 's ochtends is gevoerd en om 12:00 uur nog niet opgegeten: weghalen. „Ze gaan nog liever dood, dan dat ze het opvreten”, aldus Mutsaers. Iets wat Van Eijck bekend in de oren zal klinken.

Maar wat kun je dan doen als ze niet willen vreten? Mutsaers: „Voer moet in elk

geval schoon en vers zijn. Zorg dat de bak schoon is. Zorg ook dat de voersoorten op elkaar aansluiten wat samenstelling betreft. En zorg dat de zeugen hongerig zijn. Dus als je ze morgen gaat overzetten, sla dan de voerronde van vanavond over zodat ze de volgende dag goed gretig zijn. En als je dat allemaal hebt geprobeerd en het helpt niet, dan moet je nog weer andere dingen in het management aanpassen. Of de voersoort verschilt te veel. Onthoud één ding: het varken heeft in deze altijd gelijk.”

Stoppen met uisap

Martijn van Eijck laat weten alle bovenstaande tips op voergebied in de loop van de tijd wel te hebben geprobeerd, maar dé oplossing zat er nog niet bij. „Het enige wat overblijft, is dat het toch stress zou moeten zijn”, zegt hij. „Maar nu hoorde ik van de week dat mijn subfokker aan de drachtige gelten uisap voert. Dat heeft een hele sterke smaak. Daar gaat hij nu mee stoppen.” Afwachten of dat helpt, dus. ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl